

Google keresés[Web](#) [Kerikata.hu](#)

Ki nemzetét tiszta szívből szerette

— Hunyadi Mátyás neveltetése —

(Napi Magyarország, 1998. július 4., 13. o.)

© 1998 Ambrus Attiláné Dr. Kéri Katalin egyetemi docens

Amerika felfedezésének évében, 1492-ben jelent meg Itáliában Jacopo da Porzia könyvecskéje a nemesifjak neveléséről. A Velencében kiadott mű szerzője az akkor már két éve halott Mátyás királyt állította eszményképül a felnövekvő fiatalság elé. Annak a Hunyadi Mátyásnak az életét, akinek uralkodása Bajcsy-Zsilinszky Endre szerint az „utolsó magyar eposz” volt, őtána csak „ragyogó balladák” következtek.

E királyunk ma is kiemelkedő alakja történelmünknek, irodalmunkban gyakorta szereplő hős. Törökellenes harcai, nagyhatalmi tervei okán nemzetközileg is ismert személyiség. A körülötte élt tudósoknak és történétíróknak köszönhetően életének számos momentuma lejegyzésre került; nem csupán hadi tetteit, de étkezési, öltözködési szokásait, beszélgetés közben elhangzott szavait és neveltetésének részleteit is leírták. A ránk maradt színes forrásokból kitűnik, hogy Hunyadi Mátyás sokoldalú, a reneszánsz-kor eszményei szerint élő, széles látókörű uralkodó volt. Gyermekkorának, neveltetésének, felnőttkori művelődési szokásainak feltárása az európai és magyar humanizmus megértését is elősegíti.

A XV. század elejétől kezdve Európában érezhetően megváltoztak a nevelési eszmények, az oktatási tartalmak és módszerek. Először Észak-Itáliában, majd más helyszíneken is a földi élet szépségeire figyelő, a természettel összhangban élő, teljes ember kibontakoztatása vált a nevelés céljává. A korábbi iskolák szigorú, memorizálásra alapozó képzését felváltotta a gyermek érdeklődését jobban figyelembe vevő, vidám, játékos módon folytatott oktatás. A magánkönyvtárak gazdagodásával, a nyomtatott könyvek terjedésével lehetővé vált a különböző tudományok eredményeinek alaposabb megismerése, a szövegek egyéni értelmezése is. A lovagi nevelés elemei sok új vonással bővültek; a gondolkodásra jelentősen hatott a sok évszázadon át elfeledett antik művek újrafelfedezése. A latin és görög nyelv elsajátítása, magas szintű ismerete a humanisták fontos célkitűzésévé vált, a nyelvek jelentették a korábbi korokban írt művek értő olvasásának zálogát. Az ókori görög eszmény, mely a zerkölcsös, lelki-testi értelemben vett harmonikus ember képzése kapcsán került megfogalmazásra, a reneszánsz idején újra előtérbe került. A XV-XVI. század nagy kérdése volt, hogy milyen is az ideális uralkodó, hogy hogyan kell viselkedni a főúri ifjúknak, illetve kisasszonyoknak.

Magyarországi királyoknak és nemesi családoknak már Mátyás ifjúkora előtt is voltak kapcsolataik itáliai humanistákkal. Már akkoriban, amikor még a fiatal Hunyadi neveltetése el sem kezdődött, hazánkban ismeretes volt több, olasz szerzők által írt, nevelésről szóló traktátus. Vergerio mester, aki Zsigmond király hívására telepedett meg Magyarországon a XV. század első felében, nevelésről írt műve kapcsán kontinens-szerte ismertté vált. Írását, melyben a szellem és test arányos fejlesztéséről értekezett, nyilvánvalóan felhasználták Hunyadi Mátyás nevelése során is. 1450-ben a trónörökös, a gyermek V. László nevelője részére Enea Silvio Piccolomini (*a későbbi II. Pius pápa*) nevelési útmutatót állított össze. Ebben a katonai felkészítés és testi nevelés mellett szót a nyelvtanulás, az erkölcsi nevelés fontosságáról. Szánoki Gergely és Vitéz János, akik Hunyadi János kisebbik fiát, Mátyást nevelték, Vergerio, Piccolomini és más humanisták eszményei szerint tervezték meg a fiú tanítását. Több korabeli szerző lejegyezte, hogy Mátyás kiemelkedő értelmi képességekkel rendelkező, a világ dolgai iránt érdeklődő gyermek volt. Galeotto Marzio azt írta róla, hogy képes volt órákon át, étlen-szomjan hallgatni a régi történeteket, a Roland lovag bátorságáról, a Nagy Sándor, Hannibál, Caesar és mások harcairól szóló elbeszéléseket. Imádta a történelmet, és különösen a hadvezetés, a hadtörténet érdekelte. A fegyverforgatást gyakorlatban is elsajátította, felnőtt királyként is szívesen szerepelt lovagi tornákon. Élete első éveit édesanyjánál, Szilágyi Erzsébetnél töltötte, később azonban sokat tartózkodott apja mellett. Jó úszó volt, nagyszerű bajvívó, és a magyar nyelven kívül több nyelven is tudott társalogni. Marzio feljegyzése szerint a latin nyelv mellett megtanulta a bolgár és német nyelvet, és több, valamely szláv nyelvet beszélő személlyel tolmács nélkül is elboldogult. Apja a pápai követekkel való tárgyalásokon Mátyás latin nyelvtudására épített, így fia már igen korán betekintést nyert az államügyekbe. Bár több művelődés- és neveléstörténész megjegyzi, hogy Mátyás neveltetése – fiatal korában történt királlyá választása miatt – nem fejeződött be teljesen, Vitéz János és más tudósok kialakították benne a széleskörű érdeklődést, a tudományok és olvasmányok iránti fogékonyságot. Királyként is szokása volt reggel és este az ágyában olvasni, ebéd után a néhány száz kódexből álló könyvtárában könyveket olvasgatva pihenni. Mindig kedvelte és kereste – miként példaképe, a Vergerio szerint is eszményi hős, Nagy Sándor – a tudós emberek társaságát. Sokra tartotta a különböző dolgokról folytatott vitákat, eszmecseréket. Történétírói feljegyzések szerint a keresztény teológiában is járatos volt.

Finácz Ernő, Mészáros István és más neves magyar neveléstörténészek ráirányították a figyelmet Mátyás király saját pedagógiai gondolataira is, amelyek így, 500 év távlatából is nagyon modernnek tűnnek. Egyik legfontosabb, neveléssel kapcsolatos véleménye az volt a királynak, hogy nagyon fontos a természetadta tehetség, amelyet nem lehet neveléssel pótolni. Szerinte a természetes tehetség társadalmi hovatartozástól független, és ehhez hozzátette még: „Azért, hogy nem minden egyforma a teremtésben, Istent éppenséggel nem kell igazságtalannak tartani. (...) Úgy kell fölfogni a dolgot, hogy emez alkalmasabb valamire, mint amaz. Van ezért mindenkinben sajátos tehetség és erény. Csak nem ismerjük föl mindnyájan.”

Hunyadi Mátyás szerencsés csillagzat alatt született. Tehetségét kiváló nevelői kibontakoztatták, és az ország nagyszerű, a legjobbak közül való uralkodója vált belőle. Testi, lelki és erkölcsi értelemben remekül felkészítették a trón elfoglalására, az ország vezetésére. A fiának, Corvin Jánosnak lejegyzett történetek között olvasható az, hogy Mátyás királynak nem volt félnivalója alattvalóitól, mert igazságosan és törvényesen uralkodott. Zrínyi Miklós valaha az alábbiakat írta Mátyás királyról: „Az ilyen király csinál a maga alattvalóiból is vitézeket; a maga példájával felserkenti az alvókat és felébreszti a szunnyadókat; az ilyen alatt nevelkednek jók és lesznek vitézek mindennemű és rendű emberek... Ezek a dolgok nem minden királyoknak adatnak és legfőképpen azoknak soha nem, akik a magok országát és nemzetét nem tisztán szívből szeretik és nem gyönyörködnek benne, mint Mátyás király!”